

3. МАКРОЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ

DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2023.100.06>

УДК 338.24.01

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Марина Вікторівна Гудзь¹

Метою статті є дослідження практичних підходів до управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ. Здійснено аналіз впливу війни на економічну ситуацію у країні. З метою виявлення оперативних та стратегічних завдань процесу управління соціально-економічними системами в умовах кризи запропоновано визначити системні інструменти управління (регулювання, моніторинг, координація); групи зацікавлених сторін (бізнес, громадськість, уряд); рівень залученості зацікавлених сторін до управління кризою; комунікації між елементами управління; результати управління (досягнення спільних цілей). Виявлено, що трансформація практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ полягає у використанні таких сучасних методів управління, як розробка інтегрованої методології управління соціально-економічними системами в умовах кризи, що базується на інструментах аналізу великих даних та штучного інтелекту; застосування методів машинного навчання для передбачення економічних та соціальних наслідків кризових ситуацій, або створення інформаційної системи; розробка системи моніторингу та оцінки ефективності вжитих заходів з управління кризовою ситуацією; застосування концепції цифрової трансформації та електронного управління; застосування принципів кругової економіки для забезпечення більш стійкого та сталого розвитку соціально-економічної системи.

Ключові слова: соціально-економічна система, антикризовий менеджмент, управління соціально-економічними системами, управління в умовах кризи, інструменти управління в умовах кризи.

Постановка проблеми. Управління соціально-економічними системами є складним процесом, що потребує уваги до різних аспектів, таких як соціальні, економічні, політичні тощо. Одним з ключових завдань управління є забезпечення стабільності та сталого розвитку системи. Однак, загострення кризових явищ може зробити це завдання важким і навіть неможливим.

Загострення кризових явищ, таких як світова економічна криза, криза в екології, політичні кризи та інші, викликає потребу у новій практиці управління соціально-економічними системами. Розвиток економіки України з часів своєї незалежності постійно супроводжувався кризовими явищами. Світова економічна криза 2008 року, початок наступу країни-агресора на сході країни у 2014 році, пандемія, викликана COVID-19 у 2020 році, військова агресія у 2022 році зумовлює підходи управління соціально-економічними системами до перманентних трансформацій.

Як показують дані досліджень BBC News Україна, у 2022 рік українська економіка увійшла зі зростанням

у 3,2% (після падіння на 4% у квітні 2020). Оцінки експертів щодо глибини падіння української економіки до кінця цього року трохи відрізняються, але всі вони перевищують 30%. Офіційно ця цифра темпів падіння ВВП була досягнута ще у вересні 2022 року. Центр економічної стратегії (ЦЕС) розрахував, що це річне падіння є найбільшим за всю історію незалежної України. Економіка нашої країни історично орієнтується на експорт, і значна частина доходів бізнесу та бюджету пов'язані з зовнішньою торгівлею. Згідно з даними R&D центру YouControl, які були зібрані на основі відкритих даних за період з січня по жовтень 2022 року, український експорт становив тільки 67,7% від показників до війни. Проте, завдяки зусиллям виробників під час війни, Україна змогла продати майже на 37 мільярдів доларів своїх продуктів за кордон [1]. Руйнування енергетичної інфраструктури країни, міграція населення, збитки, завдані зниженням будівель, зумовлюють загальні величезні збитки для країни. За оцінками Світового банку вартість відновлення та відбудови України складатиме не менше

¹ Гудзь Марина Вікторівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та митної справи Національного університету «Запорізька політехніка», e-mail: gydzmarina@yahoo.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1454-4987>

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution CC BY 4.0

350 мільярдів доларів, що перевищує розмір економіки України до війни майже в півтора рази [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В останні роки соціально-економічні системи постійно стикаються з кризовими явищами, що потребує трансформації практики управління. Одним з інноваційних підходів до вирішення цієї проблеми є використання методу ідентифікації стану об'єкта згідно з результатами нечітких вимірювань керованих параметрів, який був описаний в наукових працях Сухомлин Л.В. [3].

У дослідженнях запропонували новий метод ідентифікації стану об'єкта на основі нечітких вимірювань керованих параметрів. Використання нечітких вимірювань дозволяє враховувати не виключно точні значення параметрів, але і ступінь їх нечіткості та неоднозначності. Застосування цього методу може допомогти виявляти проблемні зони та відстежувати стан системи в режимі реального часу, що є особливо важливим у ситуації загострення кризових явищ.

Для подальшого розвитку і трансформації практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ можна використовувати результати наукових досліджень, таких як роботи Раскін Л., Сухомлин Л., Сакун Л., Веденіна Ю., Орлова-Курилова О. та інших.

В своїх дослідженнях Раскін Л., Сухомлин Л., Сіра О. можуть допомогти в аналізі та прогнозуванні динаміки станів системи та її компонентів в умовах зміни ситуації та реагуванні на кризові явища [4].

Дослідження, проведені Сакуном Л.М., Веденіною Ю.Ю., Сухомлином Л.В. та Цимбал О.С. розглядають методи формування стратегії антикризового управління на підприємствах машинобудування в умовах змін, що може бути застосовано і для управління соціально-економічними системами. Окрім того, дослідження описує ефективні підходи до аналізу та прогнозування кризових явищ, що може бути корисним при трансформації практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ [5].

Також ґрунтовні дослідження щодо розробки концептуальних засад функціонування соціально-економічних систем, а також формування теоретико-методичних положень, науково-практичних засад, механізмів, інструментів та засобів щодо ефективного функціонування споживчої кооперації України як соціально-економічної системи в структурі національної економіки. належать О.М. Таран-Лала [6].

Напрацювання Калініченко Л.Л. присвячено дослідженню актуальним науковим питанням щодо визначення першочергових напрямів розвитку потенціалу соціально-економічних систем в умовах конкуренції [7].

Ряд вітчизняних авторів також досліджує теоретико-методологічні підходи до визначення сутності та наукових підходів до оцінки трансформацій соціально-економічних систем, роблячи акцент саме на наявній виклики сучасності. Авторами приділено увагу питанням адаптаційних механізмів соціально-економічних

перетворень, досліджено генезис теоретико-методологічних засад традиційної економічної транзитології, визначено основні чинники, механізми, вектори соціально-економічних трансформацій, вказано шляхи формування та організації механізми регіонального економічного розвитку, окреслено імператив розвитку фінансової системи в умовах глобальної трансформації невизначеності [8].

Тюріна М., Назарчук Т., Гурницький О. досліджують питання відновлення української економіки до довоєнного рівня, а також наголошують на пріоритетах сучасної економічної політики країни, визначають стратегічно важливі галузі для економіки України повоєнного часу та привабливі напрямки для іноземного інвестування. Науковці зосереджуються на розробці концепцій та моделей управління, що дозволяють ефективно вирішувати складні проблеми в сфері якості та ризиків впровадження інформаційних технологій на підприємствах. Ці знання можуть бути застосовані для покращення управління соціальними системами в умовах кризових явищ. Для виходу з кризи соціально-економічних систем мікрорівня сформовано першочергові заходи антикризового плану, ідентифіковано три стадії кризи та конкретизовані завдання та функції для антикризової команди підприємницьких структур. Окремо розглянуті зміни в HR-менеджменті у системі антикризового управління суб'єктів господарювання у воєнний та повоєнний періоди, сформульовані та охарактеризовані найважливіші сучасні антикризові HR-інструменти [9].

З урахуванням ґрунтовних напрацювань науковців, питання удосконалення практичних підходів до управління соціально-економічними системами в умовах кризи є досить актуальним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження практичних підходів до управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціально-економічна система є сукупністю ресурсів та економічних суб'єктів, що утворюють єдине ціле (соціально-економічну структуру), взаємопов'язаних та взаємодіючих між собою в сфері виробництва і споживання, обміну і розподілу [10].

Суб'єктами управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ є: державні органи управління, бізнес-структури, міжнародні організації, фінансові установи, наукові установи, громадські організації, населення.

Управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ супроводжується такими критеріями, що зокрема визначають сталість її економічного зростання, а саме:

1. Спрямованість соціально-економічної системи на інновації, з метою підвищення її сприйнятливості до нововведень.

2. Встановлення об'єктивних та якісних стандартів, що визначають максимальні показники розвитку соціально-економічної системи.

Механізм регулювання економіки

3. Запровадження інновацій у функціонування соціально-економічної системи, з метою використання поточних та перспективних ресурсних можливостей.

4. Вимірювання рівнів економічного розвитку соціально-економічних систем, з метою кількісного та якісного оцінювання їхнього прогресу.

5. Розвиток чіткої взаємодії між державою та підприємництвом з метою сталого розвитку соціально-економічної системи та подолання кризових явищ.

6. Розподіл функцій взаємодії між бізнесом, державою та суспільством у рамках сталого розвитку соціально-економічної системи.

7. Узгодженість напрямів та цілей сталого розвитку соціально-економічної системи в рамках взаємної координації між всіма сторонами взаємодії.

Управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ як процес складається з таких елементів, що наведені у табл. 1.

З метою удосконалення існуючих та розробки нових практичних підходів до антикризового управління соціально-економічними системами необхідно чітко визначити:

– системні інструменти управління (регулювання, моніторинг, координація);

– групи зацікавлених сторін (бізнес, громадськість, уряд);

– рівень залученості зацікавлених сторін до управління кризою;

– комунікації між елементами управління;

– результати управління (досягнення спільних цілей).

Це дозволить на оперативному та стратегічному рівні виявити завдання, що необхідно виконати для ефективного управління соціально-економічною системою з урахування впливу та особливостей кожного кризового явища. Такий підхід має бути гнучким та здатним до швидкої адаптації у разі швидких змін як внутрішніх, так і зовнішніх факторів кризових явищ.

Можливим напрямком досліджень є розробка інтегрованої методології управління соціально-економічними системами в умовах кризи, що базується на інструментах аналізу великих даних та штучного інтелекту. Використання таких інструментів дозволить розробити систему прогнозування ризиків та можливих шляхів їх запобігання, а також підвищити ефективність управління за рахунок автоматизації деяких

Таблиця 1 – Елементи процесу управління соціально-економічними системами у мовах кризових явищ

№ з/п	Елемент	Характеристика
1	Розуміння кризових явищ та їх вплив на соціально-економічні системи	Загострення кризових явищ може мати серйозний вплив на соціально-економічні системи. Серед наслідків кризових явищ можна відзначити економічні занепади, зменшення доходів населення, безробіття, соціальні конфлікти та інші. Щоб ефективно управляти соціально-економічними системами в умовах кризи, необхідно розуміти природу кризових явищ, їх причини та можливі наслідки
2	Підвищення рівня управління ризиками	Управління ризиками є важливою складовою управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ. Однією з переваг такого підходу є зменшення ризику несприятливого впливу кризових явищ на систему. Управління ризиками включає в себе виявлення можливих ризиків, їх аналіз та розробку стратегій зменшення ризиків
3	Розвиток механізмів адаптації до кризових явищ	Механізми адаптації до кризових явищ є важливою складовою трансформації практики управління соціально-економічними системами. Умови кризи можуть вимагати швидкої реакції та прийняття рішень, що можуть бути відмінними від тих, що приймалися раніше. Механізми адаптації можуть включати в себе зміну стратегій розвитку, швидку реакцію на зміни у ситуації та впровадження інновацій
4	Забезпечення сталого розвитку	Забезпечення сталого розвитку є одним з головних завдань управління соціально-економічними системами, незалежно від наявності кризових явищ. Умови кризи можуть прискорити необхідність забезпечення сталого розвитку, оскільки можуть бути потрібні нові підходи до економічного, соціального та екологічного розвитку
5	Використання інформаційних технологій	Інформаційні технології можуть стати важливою складовою трансформації практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ. Вони можуть допомогти у виявленні ризиків, моніторингу стану системи та прийнятті рішень. Інформаційні технології також можуть допомогти в управлінні кризовими ситуаціями, в тому числі шляхом забезпечення ефективної комунікації та координації дій між різними органами управління
6	Розвиток управлінських компетенцій	Управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ вимагає від керівників та співробітників високих управлінських компетенцій. Це може включати в себе знання з управління ризиками, адаптації до змін, прийняття рішень в умовах невизначеності та стресостійкості. Розвиток управлінських компетенцій може бути забезпечений за допомогою навчання, тренінгів та інших форм професійного розвитку
7	Підвищення рівня соціальної відповідальності	Підвищення рівня соціальної відповідальності є важливою складовою трансформації практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ. Це може включати в себе забезпечення безпеки працівників, захист прав споживачів, врахування впливу діяльності на довкілля та забезпечення сталого розвитку

Джерело: сформовано автором на основі [3–8]

процесів та зменшення впливу людського фактору на прийняття рішень. Такий підхід може бути корисним для різних соціально-економічних систем, включаючи місцеві та регіональні, національні та міжнародні.

Наприклад, одним із підходів може бути розробка системи моніторингу та аналізу даних, що дозволить оперативно відслідковувати економічні та соціальні процеси в країні та реагувати на них з метою запобігання кризових ситуацій. Також можна запровадити механізми державно-приватного партнерства для залучення приватного сектору до реалізації державної політики зі зменшення впливу кризи на соціально-економічну систему. Іншим підходом може стати забезпечення взаємодії між різними галузями економіки та суспільними сферами з метою підтримки сталого розвитку країни в умовах кризи.

Застосування методів машинного навчання для передбачення економічних та соціальних наслідків кризових ситуацій, або створення інформаційної системи, що дозволяє оперативно збирати та обробляти дані про стан соціально-економічної системи, що дозволяє приймати своєчасні та обґрунтовані рішення. Крім того, можливо розробити систему моніторингу та оцінки ефективності вжитих заходів з управління кризовою ситуацією, яка дозволить швидко виявляти недоліки та коригувати стратегію управління.

Також доцільним у процесі управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ є застосування концепції цифрової трансформації та електронного управління, що дозволяє забезпечити більш ефективну взаємодію між різними елементами управління та підвищити рівень автоматизації процесів прийняття рішень. Також можливим є

застосування принципів кругової економіки для забезпечення більш стійкого та сталого розвитку соціально-економічної системи.

Висновки. Трансформація практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ є важливою складовою забезпечення сталого розвитку та зменшення впливу кризових явищ на систему. Вона може включати в себе розробку стратегій розвитку, управління ризиками, розвиток механізмів адаптації, використання інноваційних технологій, розвиток управлінських компетенцій та підвищення рівня соціальної відповідальності.

Успішна трансформація практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ може допомогти зменшити вплив кризових явищ на систему, підвищити її стійкість та ефективність та забезпечити сталість розвитку.

Однак, для досягнення успіху у трансформації практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ необхідно мати чіткий розуміння кризових ситуацій, знати, як правильно діяти, та вміти ефективно взаємодіяти з різними зацікавленими сторонами.

Таким чином, трансформація практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку та ефективної роботи системи в умовах невизначеності та змін. Запорукою успішного впровадження практики управління соціально-економічними системами в умовах загострення кризових явищ необхідно впроваджувати нові підходи та інструменти, розвивати управлінські компетенції та підвищувати рівень соціальної відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зануда А. Як українська економіка пережила 2022 рік. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64008306> (дата звернення: 07.05.2023).
2. Зануда А. Военні рейки: як економіці дожити до перемоги. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63270389> (дата звернення: 07.05.2023).
3. Raskin L., Sukhomlyn L., Ivanchikhin Y., Korsun R. Method of identification of object states according to the results of fuzzy measurements of controlled parameters. *Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries*. No. 4 (18). P. 75–86. DOI: <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2021.18.075>.
4. Raskin L., Sira O., Sukhomlyn L. and Korsun R. Development of a model for the dynamics of probabilities of states of semi-markov systems. *Innovative technologies and scientific solutions for industries*. No. 3 (17). P. 62–68. DOI: <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2021.17.062>.
5. Сакун Л.М., Веденіна Ю.Ю., Сухомлин Л.В., Цимбал О.С. Формування стратегії антикризового управління на підприємствах машинобудування в умовах змін. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал*. 2021. № 5. Т. 2. С. 35–40. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?cat=56> (дата звернення: 07.05.2023).
6. Таран-Лала О.М. Функціонування соціально-економічних систем: теорія та практика: монографія. Полтава, ПУЕТ, 2016, 332 с.
7. Актуальні проблеми та напрями розвитку потенціалу соціально-економічних систем в умовах конкуренції: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. 2017. 275 с.
8. Трансформаційні перетворення економічних систем виклики сучасності : монографія / за загальною редакцією Прямухіної Н.В. Київ. 2017. 290 с.
9. Тюріна Н., Назарчук Т., Гурницький О. Антикризове управління соціально-економічними системами в умовах невизначеності повоєнного періоду. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. №1. С.7-14. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-1>.
10. Левицький В. Розвиток соціально-економічних систем в сучасних умовах. Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 31 березня – 01 квітня 2021 р.). Тернопіль, 2021. С. 22–24. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/34943> (дата звернення: 07.05.2023).

REFERENCES:

1. Zanuda A. Jak ukrajinsjka ekonomika perezhyla 2022 rik [How the Ukrainian economy survived 2022]. *BBC News Ukrajina*. Available at: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64008306> (accessed: 07.05.2023).
2. Zanuda A. Vojenni rejky: jak ekonomici dozhyty do peremoghy [War rails: how the economy can survive to victory]. *BBC News Ukrajina*. Available at: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63270389> (accessed: 07.05.2023).
3. Raskin, L., Sukhomlyn, L., Ivanchikhin, Y., Korsun R. (2021) "Method of identification of object states according to the results of fuzzy measurements of controlled parameters", *Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries*, no. 4 (18), pp. 75–86. DOI: <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2021.18.075>.
4. Raskin, L., Sira, O., Sukhomlyn, L. and Korsun, R. (2021) "Development of a model for the dynamics of probabilities of states of semi-markov systems", *Innovative technologies and scientific solutions for industries*, no. 3 (17), pp. 62–68. DOI: <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2021.17.062>.
5. Cakun L. M., Vjedjenina Ju. Ju., Cukhomlyn L. V., Cymbal O. S. (2021) Formuvannja strateghiji antykryzovogho upravlinnja na pidprijemstvakh mashynobuduvannja v umovakh zmin [Formation of the strategy of anti-crisis management at machine-building enterprises in the conditions of changes]. *Visnyk Khmeljnyckogho nacionaljnogho universytetu: naukovyj zhurnal* [Bulletin of Khmelnytsky National University: scientific journal]. No 5. Vol.2. P. 35–40. Available at: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?cat=56> (accessed: 07.05.2023)
6. Taran-Lala O.M. (2016) Funkcionuvannja sotsialno-ekonomichnykh system: teoriia ta praktyka [Functioning of socio-economic systems: theory and practice]: monohrafiia. Poltava, PUET, 332 p.
7. Aktualni problemy ta napriamy rozvytku potentsialu sotsialnoekonomichnykh system v umovakh konkurentsii: monohrafiia (2017) [Current problems and directions of development of the potential of socio-economic systems in the conditions of competition: monograph] / by General. ed. Dr. Econ. Sciences, Prof. L.L. Kalinichenko. 275 p.
8. Transformatsiini peretvorennia ekonomichnykh system vyklyky suchasnosti [Transformational transformations of economic systems, challenges of modernity]: monohrafiia (2017) / edited by N. V. Pryamukhina. Kyiv. 290 p.
9. Tjurina N., Nazarchuk T., Ghurnycykj O. (2023) Antykryzove upravlinnja socialjno-ekonomichnymy systemamy v umovakh nevyznachenosti povojennogho periodu [Anti-crisis management of socio-economic systems in the conditions of uncertainty of the post-war period]. *Visnyk Khmeljnyckogho nacionaljnogho universytetu*, no 1, pp. 7–14. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-1>.
10. Levyckyj V. (2021) Rozvytok socialjno-ekonomichnykh system v suchasnykh umovakh Formuvannja mekhanizmu zmicennja konkurentnykh pozycij nacionaljnykh ekonomichnykh system u globaljnomu, reghionaljnomu ta lokaljnomu vymirakh [Development of socio-economic systems in modern conditions. Formation of a mechanism for strengthening the competitive position of national economic systems in the global, regional and local dimensions]: materialy VI mizhnarodnoji naukovopraktychnoji konferenciji Ternopil, March 31 – April 01, 2021. P. 22–24. Available at: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/34943> (accessed: 07.05.2023).

TRANSFORMATION OF THE PRACTICE OF MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS IN THE CONDITIONS OF EXCESSIVE CRISIS PHENOMENA

Maryna V. Gudz¹

The article is devoted to the transformation of the practice of managing socio-economic systems in the context of aggravation of crisis phenomena. The purpose of the article is to study practical approaches to the management of socio-economic systems in the context of aggravation of crisis phenomena. The author analyzes the impact of war on the economic situation in the country. The criteria for managing socio-economic systems in the context of aggravation of crisis phenomena, which, in particular, determine the sustainability of its economic growth, are determined. The elements of the process of managing socio-economic systems in terms of crisis phenomena are presented. With a view to identifying the operational and strategic tasks of the process of managing socio-economic systems in a crisis, it is proposed to define systemic management tools (regulation, monitoring, coordination); groups of stakeholders (business, public, government); the level of stakeholder involvement in crisis management; communication between management elements; management results (achievement of common goals). It has been found that the transformation of the practice of managing socio-economic systems in the context of aggravation of crisis phenomena is to use such modern management methods as the development of an integrated methodology for managing socio-economic systems in crisis, based on big data analysis and artificial intelligence tools (this approach can be useful for various socio-economic systems, including local and regional, national and international); application of machine learning methods to predict economic. Thus, the transformation of the practice of managing socio-economic systems in the context of aggravation of crisis phenomena is an important task to ensure sustainable development and efficient operation of the system in the face of uncertainty and change. The key to the successful implementation of the practice of managing socio-economic systems in the context of aggravation of crisis phenomena is to introduce new approaches and tools, develop managerial competencies and increase the level of social responsibility.

Keywords: socio-economic system, crisis management, management of socio-economic systems, management in crisis, tools of management in crisis.

JEL Classification: O1

*Стаття надійшла до редакції 09.05.2023
The article was received May 9, 2023*

¹ Maryna V. Gudz, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Economics and Customs, National University "Zaporizhzhia Polytechnic"